

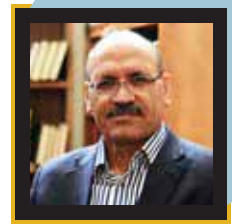
معرفی مجموعه‌ی یازده جلدی «دو سده سخنوری»

به‌روایت دکتر کاووسی حسن‌لی

سرپرستار و ناظر علمی طرح

مجموعه‌ی ۱۱ جلدی دو سده سخنوری اثری بسیار ارزشمند، همچون دانشنامه‌ای کاربردی است که رونمایی از آن در مراسم یادروز حافظ امسال در نظر گرفته شد.

این اثر در مرکز حافظ شناسی - کرسی پژوهشی حافظ طراحی شده و به همت تعدادی از استادان و پژوهشگران صاحب‌نظر تألیف و به همت نشر خاموش منتشر شده است. این طرح، محصول پیشنهادی است که برای بار نخست از سوی بنیاد خیریه فرهنگی صدر هاشمی نژاد (آقای مهدی حسینی) به عنوان منابع علمی پژوهش برای سریال و فیلم «خورشیدهای سه‌گانه» ارائه شد. اکنون اگر حتی سفارش‌دهندگان و سازندگان آن سریال یعنی بنیاد یادشده بر تصمیم خود پایدار نباشند، همین مجموعه‌ی مکتوب آثار ارزنده‌ای هستند که در اختیار همه‌ی علاقه‌مندان، فیلمسازان، پژوهشگران، استادان و دانشجویان مختلف قرار دارد.

از زمانی که مسئولیت علمی این پژوهش را پذیرفتم بر ضرورت پژوهشی مستقل، دقیق، علمی، گسترده و همه‌جانبه برای این‌گونه آثار تأکید داشتم. با بسیاری از متخصصان و صاحب‌نظران گفت‌وگو کردم تا طرح کلی (نقشه‌ی راه) را تدوین کنم. می‌توانستم از پژوهش‌های پیشین خودم استفاده و متنی تازه را بازتولید کنم؛ اما این کار را نکردم. به نظرم رسید شایسته‌تر آن است که کاری متفاوت صورت پذیرد تا دستاورد این پژوهش به سرنوشت پژوهش‌هایی که برای سریال‌ها و فیلم‌های دیگر انجام گرفته، دچار نشود که به‌گونه‌ی «یک‌بار مصرف»، تنها برای همان مقصود خاص، قابل بهره‌برداری است. از همین‌رو تصمیم گرفتم با بهره‌گیری از توان همکاران دیگر و با سفارش تألیف به آن‌ها زمینه‌ی تولید آثاری مستقل و تازه را فراهم آورم؛ تا این آثار هم متن‌هایی مناسب برای تدوین فیلم‌نامه و ساخت این سریال باشند و هم مرجعی جامع برای هرگونه تحقیق و بهره‌برداری دیگر که به این موضوعات در آینده مربوط می‌شوند. در این صورت حتی اگر تهیه‌کنندگان و سازندگان فیلم به هر دلیل از تصمیم خود بازگردند و ساخت این سریال و فیلم به نتیجه نرسد، مجموعه‌ای از کتاب‌های ارزشمند تولید و به مردم فرهنگ‌ور کشور پیش‌کش می‌شود.

برای کمک به فیلم‌نامه‌نویس، کارگردان و سازندگان

مجموعه‌ی نمایشی یادشده بی‌گمان باید اطلاعات مورد نیاز آن‌ها از جمله موارد زیر، بر اساس منابع معتبر (قدیم و جدید) گردآوری، بازخوانی و تدوین می‌شد:

* بررسی تحولات سیاسی و اجتماعی در سده‌های هفتم و هشتم (دوران زندگی سعدی، خواجه و حافظ) و بازنمایی تصویری نزدیک به واقعیت از جامعه در این دو قرن با شناسایی و معرفی طبقات مختلف جامعه و چگونگی ارتباط آن‌ها با یکدیگر؛ تا از این راه، چگونگی ارتباط شاعران سه‌گانه با طبقات و گروه‌های مختلف جامعه، به‌ویژه دستگاه‌ها و خاندان‌های حکومتی، روشن‌تر شود.

* بازشناسی سیر زندگی هر کدام از این سه‌سخنور نامی با دوره‌بندی آن و معرفی شخصیت‌های ادبی، علمی، دینی، فلسفی، عرفانی و... که با این شاعران هم‌دوره بوده‌اند.

* بررسی جغرافیای تاریخی شهرهای شیراز و کرمان در سده‌ی هفتم و هشتم (بازارها، محله‌ها، مساجد، مدارس، بیمارستان‌ها، زیارتگاه‌ها و...) و عناصر گوناگون فرهنگ مردم شیراز و کرمان در سده‌ی هفتم و هشتم (شناسایی انواع آیین‌ها، باورها، پوشش‌ها، داروها، غذاها، ظروف، ابزار جنگی، لوازم و شیوه آرایش و...).

بر پایه‌ی آنچه گفته شد بر آن شدم تا یک مجموعه کتاب را طراحی کنم و به یادگار بگذارم، حتی اگر سفارش‌دهندگان با چنین اقدامی موافق نباشند، پس از گفت‌وگوهای تخصصی با برخی از دوستان همدل، موضوعات اصلی پژوهش تعیین گردید و سفارش تألیف داده شد که حاصل آن (به ترتیب الفبا)، آثار زیر است:

۱. تاریخ اجتماعی شیراز در سده‌های هفتم و هشتم. (مؤلف: دکتر هادی پیروزان، دانش‌آموخته‌ی تاریخ دانشگاه شیراز).

۲. تاریخ تحولات سیاسی اجتماعی کرمان در عصر خواجه. (مؤلف: دکتر جمشید روستا، عضو هیأت علمی گروه تاریخ دانشگاه شهید باهنر کرمان).

۳. تدبیر و شمشیر: شیراز کانون مهم سیاسی و نظامی در

در مراحل طراحی موضوعات و نگارش آن، ارتباط من با سفارش دهندگان اولیه، بارها دچار نوسان و وقفه‌های طولانی می‌شد، از همین رو برنامه‌ها را در مرکز حافظ‌شناسی و در کرسی پژوهشی حافظ پی‌گیری کردیم و قراردادهای تألیف با مؤلفان محترم را در برگیرنده‌های رسمی با سرپرست آن مرکز تنظیم کردیم تا تعهد آن‌ها را خودم پذیرفته باشم و خوشبختانه به همه‌ی تعهداتم در برابر این بزرگواران (معمولاً زودتر از زمان مقرر) عمل کردم.

در میانه‌های کار بود که متوجه شدم طرح ساخت سریال، از پیشنهادهای آقای سیدتقی سهرابی، مدیر صدا و سیما، مرکز فارس به بنیاد یادشده بوده است؛ از همین رو در پیوند با چگونگی این طرح و آینده‌ی آن چندین نشست گفت‌وگو نیز با ایشان برگزار شد.

پس از پایان یافتن تحقیقات، گزارش همه‌ی پژوهش‌ها که در قالب کتاب تهیه شده بود، بررسی و برای تکمیل کار و ارزیابی به داوران متخصص سپرده شد؛ سپس مؤلفان محترم، متن‌ها را بر پایه‌ی پیشنهادهای اصلاحی داوران بازخوانی و اصلاح کردند. کتاب‌ها برای ویرایش و هم‌سان‌سازی به گروه ویراستاری گنجینه (زیر نظر خانم الهام خواست‌خدایی) سپرده شد تا برای انتشار آماده شود.

امروز که این پژوهش ارزنده سامان یافته و با همه‌ی دشواری‌ها و فراز و فرودهایش، که بهتر است بدان نپردازم!، به پایان رسیده است، بسیار خوشبخت و خرسندم که با تلاشی دوساله مجموعه‌ای از آثار ارزشمند، همچون دانشنامه‌ای کاربردی، فراهم آمده و در اختیار خوانندگان و خواهندگان آن قرار گرفته است. این مجموعه‌ی ارزشمند که اکنون با نام «دو سده سخنوری» انتشار یافته، برگ زرین دیگری است که بر کارنامه‌ی فرهنگی و علمی مردم شیراز و کرمان افزوده می‌شود.

سده‌های هفتم و هشتم هجری (مؤلف: دکتر سیدابوالقاسم فروزانی، استاد گروه تاریخ دانشگاه شیراز).

۴. جغرافیای تاریخی شهر کرمان در دوران میانه: عصر خواجه. (مؤلف: دکتر جمشید روستا، عضو هیأت علمی گروه تاریخ دانشگاه شهید باهنر کرمان).

۵. جغرافیای تاریخی شیراز در سده‌های هفتم و هشتم. (مؤلف: دکتر مصطفی ندیم، عضو هیأت علمی گروه تاریخ دانشگاه شیراز).

۶. زندگی حافظ شیرازی؛ بر پایه‌ی اشعار نشاندار تاریخی دیوان. (مؤلف: آقای منصور پایمرد، حافظ‌پژوه و مدرس کلاس‌های مرکز حافظ‌شناسی).

۷. زندگی خواجه‌ی کرمانی (مؤلفان: آقای دکتر محمدصادق بصیری، استاد گروه زبان و ادبیات فارسی دانشگاه باهنر کرمان و خانم دکتر نازنین غفاری).

۸. زندگی سعدی شیرازی. (مؤلف: دکتر جواد بشری، عضو هیأت علمی گروه زبان و ادبیات فارسی دانشگاه تهران).

۹. فرهنگ عامه در آثار خواجه‌ی کرمانی. (مؤلف: دکتر محمدرضا صرفی، استاد گروه زبان و ادبیات فارسی دانشگاه شهید باهنر کرمان).

۱۰. فرهنگ مردم شیراز در دوره‌ی سعدی و حافظ. (مؤلفان: دکتر فرزانه معینی، دکتر مدینه کرمی و دکتر انسیه هاشمی قلاتی، دانش‌آموختگان زبان و ادبیات فارسی دانشگاه شیراز و دکتر ابراهیم اکبری، عضو هیأت علمی گروه زبان و ادبیات فارسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت).

۱۱. کتیبه‌ی شکسته؛ شناخت‌نامه‌ی مختصر بزرگان نامدار شیراز و فارس در سده‌های هفتم و هشتم هجری. (مؤلف: دکتر مهدی فاموری، عضو هیأت علمی گروه زبان و ادبیات فارسی دانشگاه آزاد اسلامی یاسوج).